

«POBL VREIZH»

B.P. 304

29273 BREST-CEDEX

Kelaouenn visieg

Komanantoù

Boutin : 20 L. Skoaz : 30 L

C.C.P. 2746-79 Rennes

GOUERE 1976

NIV. 78

2^{LUR} POBL VREIZH

Diskrog-labour

*Abaoe an 21 a vis
Mae ema e grev miche-
rouresed ar stal-ober-dil-
had SCAPLEN, e Plo-
veilh.*

*Evel e Transocéan
Brest, ez eus eno iwe lod
hag a ya a-du gant ar
patron, Signeyrole, ha ne
faot ket dehe en em
lakaad e grev. Ha kouls-
koude, emäer o tiskutiñ
stard, grevisted ha, rene-
rezh, diwar-benn ar
c'hresk a vo roet da
baeoù al laboureresed : 4
pe 5 sañtim amañ, 20, 50
pe ouzhpenn ase... Tenn
eo an emgann : ne faot
ket d'ar patron plegañ,
ne faot ket dehañ dont
da gomz gant ar re a zo e
grev.*

*O klask skuizhañ
anehe ema, evel-just, hag
o klask lakaad ar re a zo
chomet heb ober grev
d'en em sevel a-eneb d'ar
re a ra.*

*Ha koulskoude, pa
vo echu ar grev, ha p'o
devo bet ar c'hrevisted ar
pezh a faot dehe kaoud,
piw, e-mesk an nan-
c'hrevisted a lâro : «Kres
kafis ? 50 s. ouzhpenn
ewid un eurwezh-la-
bour ? Nann, nann, ne*

er Scaplen Ploveilh

*gemeran ket anehe, peogwir ne'm eus ket graet
grev...». Den ne gomzo evel-se, den ne ray fae
war ar c'hresk bet tapet diwar ober grev gant
lod...*

*Forzh penaos, 6 sizhunwezh diskrog-la-
bour, kement-se a ziskouez pegen divrall ha*

pegen reizh eo bet CFDT Bro-Gemper.

*N'eus netra welloc'h ewid sindikadoù
demokratel, nerzhus da lakaad paotred an
arc'hant bras da ingalañ ar bernioù gwenneien
a ousont rastellad diwar goust c'hwes,
skuizhder, ha yec'hed al labourerien.*

Penaos e c'heller boud Breizhad ?

Lod-kàer a dud o deus dalc'het soñj ag ar goulenn-se, bet gwraet seizh vlé zo bremañ ged **Morvan Lebesque** en e levr brudet... A-wezhioù e vez an awel a-du ged Breizh, a-wezhioù e vez a-benn. Pa vez a-du, eh a mad peb tra ; pa vez a-benn, e vez meur a unan prest da fallgaloniñ... Boud zo tud na gerzhont nemed a pa vez an awel a-du, a pa vez Breizh doc'h ar c'his, 'vel ma vez lâret ; ha diaessoc'h eo c'hoazh lakaad «kleiz» ha «Breizh» da vud doc'h ar c'his àr-un-dro !

Dalc'homp ni da voned àr-raog, heb boud nec'het bras ged ar c'his. Gwezhioù zo e vez hir o brozhioù ged ar merc'hed, gwezhioù zo e vezont berr : se a zepant doc'h ar c'his, just a-walc'h. Ha boud e vimp, ni, Bretoned ag an tu kleiz, ha boud e vimp hañval doc'h ar c'hog àr beg an tour, o troiñ ged awel ar c'his ? Narenn !

Sellit doc'h SAV da skwer. Na pegen valigant eo ar strollad-se ! Ur blé e vez ag an tu dehou, ar blé àr-lerc'h ag an tu kleiz... Sañset ! Newez zo ema bet dalc'het kendalc'h SAV : kuitaet o deus SAV ar re a lâr emaint ag an tu kleiz : mall e oa, mard eo gwir emaint ag an tu kleiz ! Penaos e c'hell paotred an tu kleiz chomel keijet ged re an tu dehou, en ur mimp strollad ? An tu dehou gall, pe vreizhad, pe etrevroadel, a chom an tu dehou, ha n'eo ket abalamour ez eo un den «ur Breton mad» eo e c'hell ober ul labour vad trema ar sossialism... Pa vez lakaet dour hag eoul e-barzh ur voutailh, ha pa vez hejet ar voutailh, e seblant an dour hag an eoul boud keijet mad ; dait da weled un herrad goude : aet eo an eoul d'al lein, hag an dour d'an dias. Kement-se a erru mimp

e-barzh ur voutailh «vreizheg» ! Nann, ne c'heller ket disterraad perzhioù kleiz un den, na re ur strollad, àr zigarez ema ar «Bzh» àr o c'hein ! Na lakaad tud hag a zoug uhel banniel Breizh da vud tud ag an tu kleiz, mar diskouezont dre an ober eh int ag an tu dehou.

«Na ruz, na gwenn, Breizhad hebken !» : ur fari bras, un douelladenn N'hellomp ket, ni, paotred ha merc'hed ag an tu kleiz e Breizh na kerzhed dorn-ha-dorn na kenlabourad ged tud ag an tud ag an tu dehou, mimp pa huchont a-boues-penn emaint «Bretoned vad» !

HENVEL STERIOÙ

lod-kàer a dud : **forzhig tud** ; boud : **bezañ** ; ur blé : **ur bloaz** ; a-wezhioù : **a-wechoù** ; meur a unan : **meur a heni** ; àr : **war** ; doc'h ar c'his : **diouzh ar c'his** ; ged : **gant** ; a, ag : **eus** ; hañval : **heñvel** ; ar c'hog : **ar c'hilhog** ; sellit doc'h : **sellit ouzh** ; mall e oa : **poent e oa** ; chomel : **chom** ; keijet : **mesket** ; trema : **warzu** ; dait : **deuit** ; d'ar lein : **d'an nec'h** ; d'an dias : **d'an traoñ** ; mimp : **memes** ; fari : **fasi**.

GERIOÙ DIAES DA LOD

fallgaloniñ : se décourager ; valigant : changeant ; herrad : moment ; un douelladenn : une illusion, une supercherie.

Da lennerien ha da gomananterien Pobl Vreizh

Gant niverenn mis Mae eo bet kresket pris ar c'homanant da **Pobl Vreizh** na heni an niverennoù gwerzhnet unan-hag-unan : **20 L** ar c'homanant ; **2 L** an niverenn. Diviset eo bet gant Kendalc'h diwezañ UDB lakaad an diw gasetenn, **Le Peuple Breton** ha **Pobl Vreizh**, war ar memes troad e-keñver ar pris.

Red eo ansav ne oa ket possubl kén chom gant ar prizioù kozh, ken ker all evel ma'z eo ar paper, ar fotoioù, ar moullañ... Goud a rit, lennerien ha gomananterien ger, pegen ker e koust deoc'h ho peffsteack pemdezieg ! Neuse, soñjit : **20 L** ar c'homanant, ewid ur bloaz : a-boan m'ho-po ur pred en un ti-debriñ ewid ho **20 L** ! Setu ase Frañs Giscard, Frañs an arc'hant bras !

Ewid kass d'an traoñ galloud didruez an arc'hant ez eo red kaoud arc'hant ! An arc'hant n'eo lous nemed ewid a ra un implij lous aneñañ : n'eo ket lous ewid ar re o deus ezomm aneñañ ewid brewiñ nerzh ar c'hapitalism.

Trugarez vras deoc'h, lennerien ha gomananterien ger.

LEVRIOÙ BREZHONEG TI GIRAUDON

30, straed Keranpont
22300 LANNUON

Pg. 35 04 90

Beb daou vis lennit **AL LIAMM**
ar gelaouenn nemeti o roiñ, 6 gwech ar bloaz
barzhonegoù, kontadennoù,
pennadoù a beb sort ha kelei
80 pajenn e peb niverenn - Renner : **Ronan Huon**
KOMANANT : 35 L - Studierien : 25 L
Teñzorier-merour : **P. Le Bihan, 16, rue des Fours-à-Chaux**
ST-Servan 35400 ST-Malo - CCP 5349-06 Paris

Harpit «Pobl Vreizh»

Ma'z eo stard ar jeu ewid meur a gelaouenn pe gazetenn c'halleg, petra 'vo lâret neuse diwar-benn ar c'hasetennoù hag ar c'helaouennoù brezhoneg ?

Ezomm he deus **Pobl Vreizh** eus ho skoazell, da lâred eo : eus ho kwenneien. Kassit arc'hant da **Pobl Vreizh**, en tu all d'ho komanant pe d'ho c'h adkomanant. Klaskit deomp komananterien newez : degassit deomp hanoioù hag adressoù tud hag e vo kaset dehe un niverenn, dehe ober o soñj goude.

Kassit lizheroù deomp, o lâred deomp ar pezh a blij deoc'h hag ar pezh na ra ket, e-barzh **Pobl Vreizh**. Martese n'oc'h ket a-du penn-da-benn gant hon mennosioù politikel ? Ne raomp ket plijadur d'an oll, anad eo ! N'eo ket red bezañ a-du ganeomp penn-da-benn, ewid lenn **Pobl Vreizh**...

Ezomm hon eus c'hoazh eus ho kwenneien
Dober hon eus c'hoazh ag ho plankoù !

TRUGAREZ !

Ur vombezenn

wenn ?

Aet eo ar maout gant Bro-C'hall, ar wech-mañ, ha pebez «maout», tudoù ! Pemp miliard gounezet gant FRAMATOME ALSTHOM, ha S.P.I.E.-BATIGNOLLES : setu pris ar c'hreisennoù nukleel gwerzhet gant ar sossieteoù-mañ da vro-AFRIKA-AR-C'HREISTEIZ. Hag ar gouarnamant a oa lorc'h ennañ o kemenn ur c'heloù ken mad...

Mad ewid piw ? Ewid ar goñversanted vihan a werzh sort traoù, hag ewid al labourerien a vo roet labour dehe... Med perag n'eo ket bet prenet ar c'hreisennoù-se digant sossieteoù ur vro-all ? Daoust-hag-eñ ez eo kreisennoù nukleel an Ekzagon ar re wellañ-oll ?

Su-Afrikanis a soñje da gentañ ober o jeu gant ar Stadoù-Unanet pe gant Bro-Holland. Med er broioù-se ez eus tud na blij ket dehe an **Apartheid**. Da lâred eo, ne blij ket dehe gweled, e Bro-Afrika-ar-C'hreisteiz, ar re Zu gwasket gant ar re Wenn en un doare spontus, heb tamm liberte ebed.

GERIOU N'INT KET ANAVET EN OLL RANNYEZHOU

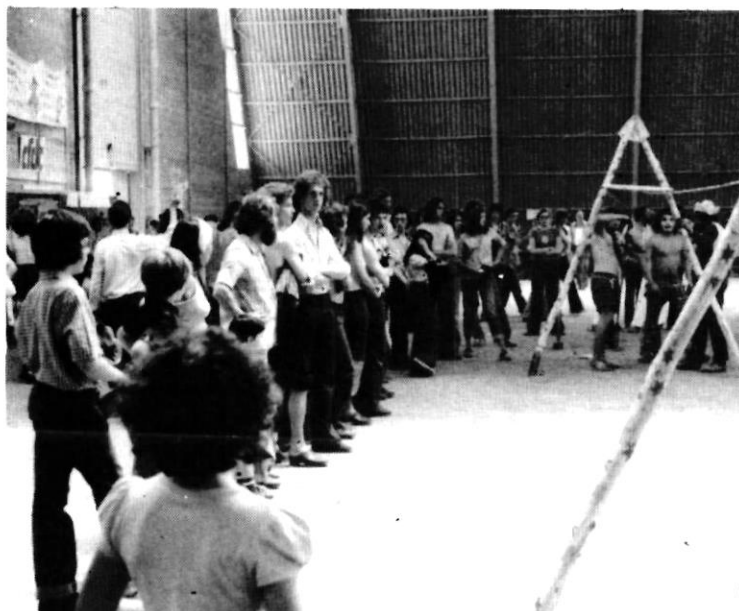
ar wech-mañ : ar wezh-mañ ; gant : ged ; lorc'h : gloriusted ; ur c'heloù : un doare ; en un doare : en ur fesson ; gwelloc'h : gwell ; sioul-ha-sioul : didrous kêr ; zoken : mamp, memes ; aresetoc'h : aessoc'h ; skoaziañ : sikour, reiñ dorn da ; a oar mad : a oar mad ; chom sioul : reiñ peoc'h, chomel heb komz.

GERIOU ALL NEBEUD ANAVEZET MARTESE

kreisenn nukleel : centrale nucléaire ; gouennelour : raciste.

Komprenet o deus Su-Afrikanis o dije d'ober gant an Amerikaned ha gant Hollandis. Ha gwelloc'h eo bet gante mont da weled ur gwir vignon, ur c'hoñversant servijus, **Giscard** e hanw, prest da werzhañ, sioul-ha-sioul, e goustiañ hag e ene, ha kroc'hen e ene zoken, gant ma vije laosket war e zremm maskl ar vadelezh. Ha setu JISKARATOM, FRAMATOM, ALSTHOM, BRO-C'HALL ha toud ar stal o roiñ sikour d'ar ouennelourien. Lavaret o deus ne oa ket possubl ober bombezennoù atomeg gant kreisennoù sort-se... Diaes eo da grediñ ne vo ket un tammig aresetoc'h memes-tra. Ha pa vefe gwir, ur vezh eo, n'eus forzh penaos, skoaziañ ekonomiezh ur vro renet gant tud ken heugus !

Afrikanis -ar re Zu- a oar mad petra eo ur maskl, ha n'int ket dallet ken gant heni **Giscard**, heni ar c'holonialism mod-newez. Daoust-hag-eñ e chomo sioul strolladoù politikel ha sindikadoù Bro-C'hall ? Lod o deus douget klemm, med n'eo ket bet gwall greñv o mouezh, ha n'eo nemed gant an ober eo e vezer klewet gant tud bouzar.

Klic'hañ «Pobl Vreizh»

SIMINALIOU R. BRISACH

Greunvaen ha mein all

An Oriant : 72, Str. M^{al} Foch - 64.58.80.

St-Maloù : Kreisenn Kenwerzh Bellevue - 56.60.89.

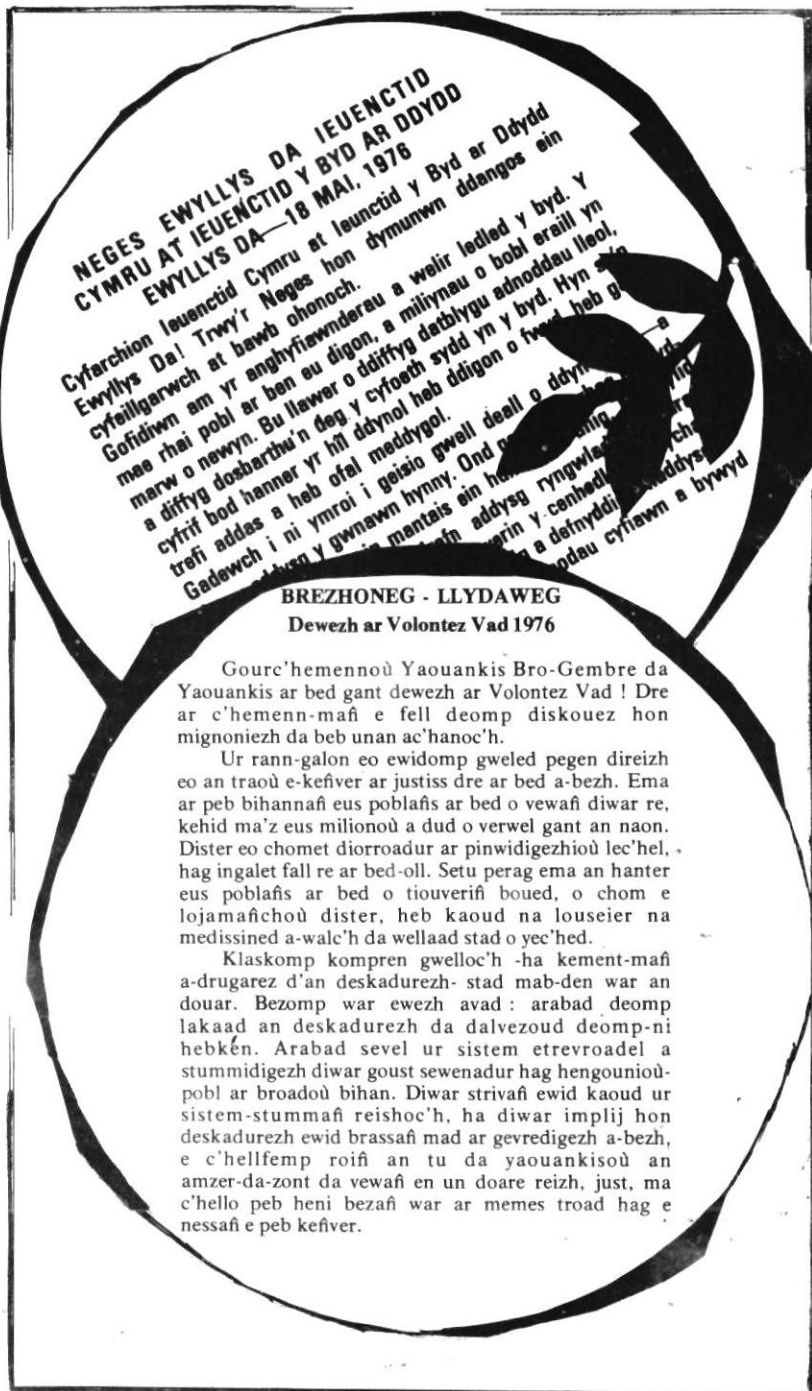
Kemper : 17 ter, Str. Uhel Lokmaria - 95.26.18.

Skrivit (e brezhoneg), ma vo kaset deoc'h titouroù ewid netra

Berzh mad en deus graet eilved **GOUEL POBL VREIZH** d'ar 26 ha d'ar 27 a Vezheven diwezañ.

Ouzhpenn 4 000 a dud o deus kemeret perzh ennañ.

Ur Gouel savet ha kaset en-dro gant **UNVANIEZH DEMOKRATEL BREIZH**

BREZHONEG - LLYDAWEG Dewezh ar Volontez Vad 1976

Gourc'hemennoù Yaouankis Bro-Gembre da Yaouankis ar bed gant dewezh ar Volontez Vad ! Dre ar c'hemenn-mañ e fell deomp diskouez hon mignoniezh da beb unan ac'hanoc'h.

Ur rann-galon eo ewidomp gweled pegen direizh eo an traoù e-kefver ar justiss dre ar bed a-bezh. Ema ar peb bihannaf eus poblañs ar bed o vevañ diwar re, kehid ma'z eus milionoù a dud o verwel gant an naon. Dister eo chomet diorroadur ar pinwidigezhioù lec'hel, hag ingalet fall re ar bed-oll. Setu perag ema an hanter eus poblañs ar bed o tiouverfi boued, o chom e lojamañchoù dister, heb kaoud na louseier na medissined a-walc'h da wellaad stad o yec'hed.

Klaskomp kompren gwelloc'h -ha kement-mañ a-drugarez d'an deskadurezh- stad mab-den war an douar. Bezomp war ewezh avad : arabad deomp lakaad an deskadurezh da dalvezoud deomp-ni hebken. Arabad sevel ur sistem etrevroadel a stummidigezh diwar goust sewenadur hag hengounioù-pobl ar broadoù bihan. Diwar strivañ ewid kaoud ur sistem-stummañ reishoc'h, ha diwar implij hon deskadurezh ewid brassañ mad ar gevredigezh a-bezh, e c'hellfemp roñf an tu da yaouankisoù an amzer-da-zont da vevañ en un doare reizh, just, ma c'hello peb heni bezañ war ar memes troad hag e nessañ e peb kefver.

Gouel ar brezhoneg

o vont war wellaad

Gouel ar Brezhoneg 1976 ne vo ket bet unan fall : kaset e oa bet an traoù en-dro gant **Skol an Emsav, Ar Falz hag Oaled ar Vro Vigoudenn**, eus Ploneour.

Deus ar gwener d'abardae beteg lun ar Pantekost goude kreisteiz, ez eus bet deuet etre 3 000 ha 4 000 a dud da heuliañ tra pe dra eus an oll draoù kenniget e-pad ar pewar dewezh-se : beilhaded, forum politikel, c'hoariva, kermess, festoù-nos ; ha dreist-oll Bigoudenned e oa ul lodenn vraw eus an dud-se... Beteg henn, **Gouel ar Brezhoneg** a vese ul lec'h d'en em vodañ ewid tud an Emsav breizheg ; ur ghetto e oa. Med an taol-mañ ez eus deuet tud deus ar vro : renket o deus ar journalioù pemdezieg evel **Ouest-France**, an **Telegramme**, disklêriañ kement-se. Setu an tamm povesus-

sañ a chomo war-lerc'h **Gouel ar Brezhoneg** ar wech-mañ.

Tostaad a ra kudenn Vreizh, tamm-ha-tamm, douzh ar wir bobl : ar vicherourien, ar vartoloded, ar beisanted. Ase 'ma an dalc'h : mont muioc'h war an tu-se. Gant **Gouel ar Brezhoneg** ar bloaz-mañ ez eo bet aet kalz an traoù war-raog.

Petra lâred neuse deus taolioù kamm **Stourm Breizh** ? D'ober petra en em lakaad da bentañ enskrivadurioù en du war an tier-bank, war dier-koñvers, h.a. ? D'ober reus, tra kén. Da lakaad tud Pont-n-Abad da sevel a-eneb da baotred ar brezhoneg, a-eneb d'ar vrogarourien. N'eo ket bras plass ar poell ba penn tud **Stourm Breizh**. Gaochisted, da lâred eo tud o vont d'an daoulamm ruz trema an tu dehou pellañ...

Klitched «Pobl Vreizh»

Achu eo an tantad...

Treizhadenn ar Mor-Atlantel : sport pe genwerzh ?

D'ar sadorn 5 a vis Even, e porzh-mor Plymouth, 142 reder mor war listri-dre-lien o deus savet o eorioù ewid goueliañ war-du Newport e Bro-Amerika. Ur veaj hir ha skuizhus, ema e-sell ar pennoù-bras, COLAS ha TABARLY da skwer, d'ober e trivoc'h pe naonteg dewezh.

Saason, Gallaoued, Bretoned, hag all, zo o kemer perzh er redadeg gant beb sort bagoù : re vihan ha re vras ; darn o deus ur gloenn, darn all div pe deir. Brassañ batimant eo peder-gwern Alan COLAS (72 metrad hed).

Kement-mañ, evel-just, n'eo ket ur c'hoari ewid ar vugale. Red eo kaoud nerzh-kalon, bezañ desket war pezh a zell ouzh ar vordeadurezh, bezañ kreñv ewid taol al lien e laez, ha yac'h-pesk ewid sturiañ ar vag, e-unan-penn, nos deiz, dindan n'eus forzh pessor amzer.

Koulskoude, e lavar tud 'zo, ez eo ar redadeg-se ur c'henwerzh, un afer arc'hant bras, ha n'eo ket ur sport. Batimant Alan COLAS, eme-ze, zo aneñ usin, ha n'eo ket ur vag. Renet eo peb tra gant ardivinkoù elektroneg ha 'benn-ar-fin, ez eo ar martolod un teknissian kentoc'h eged un den a vor.

Ouzhpenn-se, an darn vrasañ eus ar bagoù zo bet paeet gant kapitalisted vras a fell dehe ober bruderezh ewite o-unan. E skeud-se, eo deuet ar vartoloded da vezañ implijidi, implijidi ispiial martese med implijidi memes-tra

N'eus nemed lenn hanoioù ar bagoù, hag e weler pessor «sponsored», evel ma lavar ar spissialisted, zo a-dreñv. Setu un nebeud skwerioù :

COLAS	Club Méditerranée
OLIVAUX	Patriarche
TERLAIN	Kriter III
FAUCONNIER	ITT Océanic
LE MOING	Pronuptia
BERTHIER	IBM
RIGUIDEL	Nova
FEHLMANN	Gauloises

Posterioù ha fotoioù Alan COLAS, filmoù diwar-e-benn zo prest dija e Bro-Amerika a-benn ma teuo ar maout gantañ, ma teu ! Tud zo ne gollont ket o oremus, me 'lavar deoc'h !

Gweloud a raer, ur wech c'hoazh, o-deus taolet ar kapitalisted vras o c'hrabanoù war ar sportoù ha penaos ez eo breinet al lodenn vrasañ eus ar re-mañ gant an arc'hant.

AR FALZ

kelaouenn drimisieg an Emsav diasezet gant Yann Sohier, bodet ennañ skolaerien ha kelennerien Vreizh a-du gant ur skol vreizheg ha laik gwirion
Lennit Ar Falz ! Komanantit d'Ar Falz !

(30 Lewid 6 niv.)

AR FALZ, Str. Kan-ar-Gwez — 29245 PLOURIN-MONTRouLES
KRP 430-20 H ROAZON

Paperenn ewid goulenn mont e-barzh

Hanw hag hanw-badez

Chomlec'h

Goulenn a ran moned e-barzh

Unvaniezh Demokratel Breizh

D'an (d'ar) 19.....

Sin : Da gass en-dro (troc'het pe adskrivet) da

UDB B.P. 304
29273 BREST CEDEX

Petra 'laka Tafari
ha Chatelain
da redeg ?

Lennet 'm eus gant aked al levr newez embannet e ti Stock gant daou gleizelour parisian, TAFARI ha CHATELAIN : Petra 'laka an emrenerien da redeg ?

Sklâer eo o respont : en em douellañ a ra ar re-mañ gant o mojennoù brumenneg, ha touellañ ar boblañs, o viroid outi a'n em sevel a-eneb d'ar Gaptalouriezh. Diheñfcherien ar bobl, dinerzherien ar bobl, en ur ger : Kilstourmerien. Hag e vez lakaet gante er memes sac'h kenkoulz tud Bro-Gorsika, Bro-Okitania, hag al luskadoù breizhad : SAV, FASAB, Stourm Breizh, ar «gultureled» evel SADED, Ar Falz, hag all. Med ar strollad a dap ar muiañ war e c'henoù eo UDB.

Hogen, perag ez int touellerien ? Ewid kompren sort goulenn, n'eus nemed kenter un toullad skwerioù : stourmadegoù al labourerien-douar war-dro 1959, pe ar Joint Français, pe c'hoazh «Bresel al laezh». Hag ez eus gant sort emsavadegoù un taol-mouezh breizhad ? Arabad henn kredif, emezo. N'eus ase nemed respontoù roet da stumm newez ar Gaptalouriezh (Kapitalouriezh ar c'hreisennañ hag ar steuñviñ), gant nerzhioù kevredigezhel dehe interestoù disheñvel, ewid kontrolliñ an emdroadur. E-lerc'h merzoud lesenn guzh an Istor, da lâred eo lesenn an dispenn hag an astummañ eus an darempredoù kevredigezhel, e chom sac'het ar strolladoù politikel ha sewenadurel-mañ e lagenn ar Mojennoù. Komz a raont eus «rannvroioù», eus «broadoù», eus «minorelezhioù», eus «galwidigezh vroadel», eus «yezh vroadel», eus «lazh-gouennoù», eus kablusted ar gouarnamant, ha me 'oar... N'int nemed tud dall o vleniañ tud dall. Paour-kaezh tud ha ne fell ket dehe assantifi da reolenn an Araokaad, aneñañ un tourter hag a danfoeltr peb tra : an rannvroioù warlerc'hiet, an trefodachoù, brezhonég ar renkadoù war an diskar... hag, evel just, hunvreoù kaer ar «vroadelourien».

Souezh ebed 'm bije klewet, komz ewid ar wech kentañ eus al levr-mañ en ur lenn, war Paris-Match, ur pennad savet gant un den eus an tu dehou : degass a rae dour d'e vilin-eñ, na petra 'ta. Iskis a seblant bezañ e vefe tud eus an tu kleiz pellañ o tont da

A
r
P
r
i
ñ
s
B
i
h
a
n

Ar Priñs Bihan

Kar kuit bremañ, enezañ me fell den dis-tont !

E meur a yezh eo bet troet oberenn vrudet Ant. de Saint-Exupery, « Le Petit Prince » ; e brezhonég eo bet graet iwe, 2 vloaz 'zo, gant Pierrette Kermaol, ewid embannadurioù Preder.

grefivaad mennosioù ha galloud ar stad kapitalour, evel ma vefe kavet lennerien eus La Taupe Bretonne pe l'Humanité o harpañ paotred ar gouarnamant. Evel-se ema kont. Bez ez eus tud hag ez eo diasezet o freder hag o oberoù gante war an «drougrañs». Kement a gassoni a vagont ouzh ar «vroadelourien» ma tibabont stourm ewid ledanaad ha kadarnaad broadelouriezh hag impalaerouriezh kulturel ar Stad c'hall (1). Da vare aloubidigezh Bro-Amerika gant ar Spagnoled, mil argusenn, o dije ijinet Chat. ha Taf, ewid souten distruj ar «sewenadurioù warlerc'hiet». Da vare trec'h ar Gaptalouriezh arnewez, o dije kanet meulodi da Franko a-eneb da Euskaris ha da Gatalanis. Dindan renad Brejnev, n'o dije ket c'hwitet war an intelektualel rusiad, na war difennourien an Dated, evel Djeniliev. Ne'm eus nemed ur goulenn d'ober digante : hag assantifi a raont en dije an den gwirioù ha n'heller ket lemel digantañ heb e zismegafisifi hag e zibersonelaad ? Pe neuse : daoust-hag-efi, herwez ideologiezh an Araokaad, e vez ar Gwir gant ar re a vez trec'h (2).

«Poelleg eo kement hag a c'hoarvez», a lavare Hegel gwechall. Kement-all a lâd iwe hon skrivagnerien barisian, trelatet m'az eo o spered gant un dogmategezh varksel eus an strishañ. Kensakridigezh an nerzh eo kement-se. N'hellint biken kompren emzalc'h an Emsaver, a zo, da gentañ un emzalc'h etikel ; bez'ez eus dibaboù hag a zo dic'housañvus : ma

viront ouzh un den a vewañ en e vro, ma tiberc'hennont aneñañ diouzh e sewenadur, ma vressont e wirioù pennañ. Evel-just, ewid degemer sort sav-poent, ez eo red da gentañ assantifi ne vefe ket lusket an Istor nemed gant kenc'hoari an nerzhioù ekonomikel. Red eo kredif e vefe iwe an Istor afer a frankis hag a zibaboù, ar re-mañ o vevañ barnet herwez reolenn ar reizh hag an direizh, ar mad hag an divad.

Prederour Bro-Dreger

1 - P. 240 «war greskiñ eh a niver ar re a dremen arnodennoù ewid ar «bachot» e yezhoù minorezhel. Ar stourm ewid kelenn ar yezhoù-se n'en deus ket da c'housañv a-berzh ar Stad c'hall, evel ma kreder peurliesañ, «mais de la résistance conjuguée de l'appareil bureaucratique du Ministère de l'Éducation Nationale et de l'exécutif gaulliste» !

2 - Kv p. 290, a-zivoud Le Bris, «ci-devant gauchiste, et l'un des anciens directeurs de La Cause du Peuple» e skriv Chat. ha Taf. kement-mañ : «Le plus navrant, c'est quand même de constater que cet ancien maoïste épouse désormais le respect de la civilisation et du droit. Voilà qui rassurera les braves gens».

GERIOÙ N'INT KET ANAVET EN OLL RANNYEZHOU

redeg : galoupad ; diheñfcherien : dihentourion ; un toullad : un nebeud ; meulodi : meuleudi, meulassion ; diberc'hennañ : dibiaouañ.

GERIOÙ DIAES DA LOD

daou gleizelour : deux gauchistes ; mojenn : mythe, fable ; kilstourmer : réactionnaire ; luskad : mouvement ; emsavadeg : révolte ; un taol-mouezh : un accent, un aspect ; ar c'hreisennañ hag ar steuñviñ : la centralisation et la planification ; an darempredoù kevredigezhel : les rapports sociaux ; emdroadur : évolution ; galwidigezh vroadel : vocation nationale ; laz-gouennoù : génocides ; an Araokaad : le Progrès ; tourter : bull-dozer ; renkadoù : classes sociales ; preder : réflexion ; drougrañs : méchanceté, animosité, haine ; kadarnaad : renforcer ; aloubidigezh : conquête ; arnewez : moderne ; gwirioù : des droits ; dismegafisifi : mépriser ; poelleg : rationnel ; trelatet : troublé, affolé ; kensakridigezh an nerzh : consécration de la force ; emzalc'h : attitude, comportement ; etikel : éthique ; dic'housañvus : intolérable ; diberc'hennañ : déposséder ; sav-poent : point de vue ; kenc'hoari an nerzhioù ekonomikel : le jeu des forces économiques ; ar reizh hag an direizh : la justice et l'injustice ; ar mad hag an divad : le bien et le mal.

KORSIKA : Enesenn a vrawentez ? Menez-tan ?

Komzet ez eus bet forzhig eus Enes-Korsika e-pad ar misiou tremenet-mañ, hag er mareoù-mañ p'emaer, e Paris, oc'h ober prosess an Dr Edmond SIMEONI, unan eus pennrennerien ARC...

Korsika ! Un hanw kàer da glewed, hag ur vro kàerroc'h c'hoazh da weled, ma kreder paperennoù bruderezh ar burevioù touristikel. Ur vro gozh, sur, bet aloubet meur a wech, ha gant meur a boblad : Fenissianed, Gressianed, Romaned, Arabed, Spagnoled, Italianed, ha, da ziwez gant ar C'hallaoued. E 1768 e tilestras 22 000 den soudard o tont eus ar Frañs. En amzer-se e oa Korsika ur republik ma oa er penn anehi **Pascal Paoli** (1725-1807), «*u babbu di a patria*» (*tao ar vro*). D'ar 5 a vis Genver 1765, e oa bet diasezet gantañ e **Corti**, kêrbenn an enesenn d'ar c'houlz-se, kentañ Skol-Veur Bro-Gorsika di-zalc'h... Ha peogwir emaer o lidañ ar bloaz-mañ 200^{ed} deiz-ha-bloaz Stadoù Unanet Amerika, e ve mad degass da soñj ez eo bet kemeret Skrid-diazez Korsika da skwer ewid sevel heni ar Stadoù Unanet, en un amzer ma oa Roue ar Frañs ur roue ollvelieg a-grenn...

Ouzhpenn daou-c'hant vloaz zo neuse ema staget Korsika douz Frañs, en desped d'an 300 kilometrad dour-mor a zo etre aodoù ar Mor Kreis-an-Douaroù ha re an enesenn. Pa vez savet ur gartenn eus ar Vro C'hwech'hogn, e vez lakaet Korsika lec'h ma vez kavet plass : en nec'h, en traoñ, a-zehoù pe a-gleiz, lec'h ma'z eus un tammig korn diac'hub... N'eus ket kalz a Frañsisien hag a oar re vad e pelec'h ema Korsika. Nemed ez eus un dra : graet ez eus bet gant Korsika evel ma vije ur wir goloni, ha kemend-all a lâromp eus Breizh iwe...

Ur C'horsikad brudet zo, ma'z eus unan : Napoleone Buonaparte an heni eo. Ur mell pezh lamm en deus graet Napoleone, eus e enesenn c'henidig da Baris... Emsavoc'h e oa dehañ bezañ Gall eged bezañ Korsikad ; ankouaet en deus e wir vro, ha lakaet an hanw gall da vezañ kassaet dre Europa a-bezh, o strewiñ en-dro dehañ ar rewin, an distruj, ar marw, diwar goust oll bobloù Europa. Adkemeret eo bet gantañ hêrezh ar Jakobined ha kreisennet ar C'hwech'hogn evel gant ur c'hroug.

Ur wir goloni, Korsika. Eno e oa gwased e-leizh mad da vont da soudard, da jañdarm, da valtouter, da ward-prison. Tamm-ha-tamm ez ae bourc'hadennoù ar menezioù da get, goullonderet diouzh o zud.

N'eo bet lakaet Kompesenn ar Reter da c'hounid nemed e 1945, pa'z eo en em gavet du-se arme an Amerikaned : a-raog e oa kontammet gant ar c'hwibu, o treuskass ar malaria.

War-lerc'h bresel an Aljeri, setu an Treid-Du o tont da gemer douaroù war an enesenn : dehe eo ar peb brassañ deus ar gwiniogoù.

GERIOÙ N'INT KET ANAVEZET EN OLL RANNYEZHOU

eus : **ag, a** ; oc'h ober : **é ober** ; gant : **ged** ; o tont : **é toned** ; e ve mad : **e vehe mad** ; daou-c'hant vloaz : **daou-gant vlé** ; da vezañ : **da voud** ; chom : **chomel** ; kirieg : **kablus** ; anavezoud : **anavoud** ; deuet : **daet** ; bez ez eus : **boud zo**.

GERIOÙ DIAES DA LOD MARSE

aloubiñ : envahir ; di-zalc'h : indépendant ; lidañ : célébrer ; Skrid-diazez : Constitution ; ollvelieg : absolu ; diac'hub, dieub : libre, non occupé ; lakaad da c'hounid : mettre en valeur ; treuskass : transmettre ; ar gwiniogoù : les vignobles ; is-diorroet : sous-développé ; emsav micherour : mouvement ouvrier

Gwir eo ez eo kaloneg hag ampart an Treid-Du, med arabad ankouaet int be' sikouret e-leizh : dehe eo bet roet da gentañ primoù ar SOMIVAC (Société de mise en valeur de la Corse), petra bennag ma oa bet savet homañ ewid Korsikis da gentañ ; d'an Treid-Du ez eus bet prestet arc'hant gant ur c'hampi a 2 %, e-pad 20 vloaz ! Ouzhpenn-se, bez ez eus iwe juloded e-touesk an Treid-Du, ha n'int ket bet gwall-onest, un daou-zeg bennag anehe d'an nebeutañ : floderezh war ar gwir, falsidegezh war ar galite. Ha neuse, **Aleria** : e-barzh unan eus kawioù ar juloded-se, ledan o mañh ha disparl o c'houstiañs, ez a d'en em lakaad Simeoni hag e re... Poniatowski o fuloriñ : ne vo ket komzet gant tud di-suj. Kasset ar CRS-sed d'an drailherezh : chom a ray daou anehe war an dachenn. Piw zo kirieg eus ar gwad skuilhet ? Poniatowski hag ar sort gantañ, mezwelliet gant o dallentez... Red eo bet lakaad ar gwad da redek ewid lakaad mewelien ar c'hapitalism ha pabored ar c'hreisennañ da zistardañ ar c'hroug : adsavet e vo Skol-Veur Corti, ha tammoù bruzhun sort-se zo bet strewet war an enesenn, med, war ar memes tro, ewid gwashaad ar c'hreisennañ, ha disrannañ Korsika (mar geller), ez eus bet savet un eil departamant du-se... Un dra vad all koulskoude : bez e vo hiviziken «dalc'helezh an dachenn-vro» (continuité territoriale) etre Frañs ha Korsika, ha diwar-se e teuo ar varc'hadourezh ebarzhet da vezañ marc'hadmatoc'h...

Med ar pezh ema Korsikis o klask a-raog peb tra, eo bezañ leset da ren o aferioù o-unan. Evel Breizh, bez he deus Enesenn-Gorsika ur bersonelezh dibar ha distag. Ema pobl Gorsika o klask tapoud krog war ar stur : kement tra a vez diviset e Paris, ouzhpenn 1 000 km ac'hane, gant tud n'anavezont ket temz-spered Korsikis. Ma vije bet Korsikis o tivisoud da vare Aleria, e vijent bet furc'h, sur. eged ar pennoù bras leun a roantez hag a ziampartis- deuet eus Frañs.

Diskrog-labour zo bet e Korsika, da zewezh an «enesenn varw». Gwir eo ema pobl Enesenn-Gorsika o'n em unaniñ ewid difenn he gwirioù. «Brogarourien» a vez graet eus Simeoni hag eus e re. Bew-tre eo ar spered brogarour e Korsika. Bremañ neuse, ur goulenn a-boues bras : ha bez ez eus sossialisted wirion e-touesk ar vrogarourien-se ? Red eo ansav n'eo ket stank ar sossialisted e-barzh ar broioù is-diorroet, e-lec'h m'eo gwan an emsav micherour, dre ziouwer a usinoù. Bez ez eus sossialisted e Korsika : gant ma vint divesket digant bourc'hisien vihan an ARC, ha gant ma vo diasezet e Korsika ur sossialism stumm Korsika, ha n'eo ket ur rannvroelezh, ma vo neuse e penn an Enesenn, n'eo ket dileuridi pobl labourerien ar vro, med un nebeud bourc'hisien -ha pa vefent Korsikis a orin- na vo tamm mall ebed warne dre ziskar ar c'hapitalism, o fourveser...

FOTOIOÙ

eureujoù, bruderezh
kartennoù «piw oc'h ?»
poltrejoù bugale

e ti Joël POIRIER **Breiz photo**
21, Bali Clemenceau — BREST 29200
Pellg. 44.42.91.

Kañv ur vaoues diglod

Pa oan yaouankoc'h, e lannen **Geotenn ar Werc'hes**, gant Jakes RIOU. En tu all d'ar brezhoneg mad a gaver ase, en tu all da denerded ene an oberour azisoloer pajenn ha pajenn, na pegen truezus eo an taolennou livet gantañ ! E vezomp dalc'hmad o taremprediñ ar marv, ar c'hleñved, arsa ! ar «blanedenn» n'heller mont a-eneb dehi. Kourien baour Bro-Gernew, maouesed kozh, paotred yaouank kozh traonienn Stêr-Aon, tud divoñezh ma bro, roet ez eus bet brud deoc'h, daou-ugent vloaz zo bremañ, gant unan hag en deus bet ho karet kement ha m'hoc'h anave... Unan hag a zo bet aet gant an Ankou, d'e dro, abred, kalz re abred...

Aet eo didud, pe dost, maesioù Kreis Breizh : ne chom nemed ar re gozh, pe ar re n'o deus ket kavet fred 'lec'h-all... Karc'hariet eo ar re-gozh-hont en o fennkêrioù... Gant un dornadig tud hag un traktor e vez gounezet tachennadoù douar divent, ha digleuz...

Jakes, ma Jakes-me, a oa bet, e-pad pell, dewezhour war-ar-maes... Tamm-ha-tamm, e voe diaessoc'h-diaessañ kavoud labour. Ha koulskoude, eizh a vugale da vagañ ha da skoliatañ... Ha kêr 'zo ober, n'heller ket bewañ diwar an alokassioù ! Yao neuse, trema ar Pikardi, bro ar betarabes, da labourad diouzh ar marc'had, da c'hounid arc'hant bras ! Bec'h dehi, ha lew ! Ur wech, o tont eus Paris gant an treñ-nos, en em gavis, evel-se, e-barzh ur wagon leun a Vretoned o tistroiñ d'ar vro, echu gante o seson betarabes. Ar c'ha-naouennoù, ar youc'hadennoù, ar gwin ruz : pebezh noswezh ! E Montroules e voe peurc'houlonderet ar wagoniad-hont, ha peb heni neuse o hastañ trema ar gêr...

Troet he doa ar rod. Koshæet en doa Jakes ; pell e oa ar Pikardi... Setu e chome Jakes da rusañ, da vont ha da zont e-barzh e dolead, gwechoù zo o labourad, a-liessoc'h o chopinata... Dont a reas da vezañ «drol», hag a-wechoù, diwar evañ re a voesson, e vese tæer-mat. Neuse e vese tamallet dehañ e vannac'hoù, e lesirigezh, e wenneien foetet kerkent ha gounezet. Chom a reas Jakes dalc'hmad war basenn isellañ ar gevredigezh, an dud onest o sellad a-dreus outañ : «Che ! Pebezh rouler ! Aet eo poazh gant ar boesson ! Ma n'eo ket ur vezh !». Braw eo kaoud vertuz, ha strewiñ anehi tro-dro deor evel-se.

Mont a rae, an oll dud skuizh gantañ, gwir eo, ar maouesed kozh o kaoud aon outañ a-lies, pa'n em gavent gantañ, dre zegouez, en ur c'hornad di-zarempred... Kollet o doa e vugale goshañ peb istim ewitañ. Heb komz eus o c'harantez... An ameseien, ar gerent, e wreg, e vugale, ar person hag ar mæer, an oll e klaske afer oute, hag e kave. Un den sovaj, gwir...

l i z h e r o ù

Kenvrois ker,

Faotoud a ra din roiñ meuleudi da **b/Pobl Vreizh** ewid ar plass a ra d'ar gwenedeg a-c'houde un nebeud misioù 'zo.

E mis Meurzh e oa mEMP ar pennad-stur e gwenedeg. E mis Mae e oa ar rentañ-kont a Gendalc'h U.D.B. ; hag e Mezheven ur bajennad a-bezh diâr-benn ar rapariñ-bagoù. Ha gwenedeg mad ha modern a vez skrivet ganeoc'h. Diskouez a rit eh eu moien skriv ar gwenedeg er memes skritur gant ar c'h-K.L.T. en ur viroud dibarderioù hon rannyezh ha heb ober anehi ur ghetto.

N'eus moarvad nemed **Pobl-Vreizh** hag a ra kement-se. Esperoud a ran e tal c'hoc'h d'ober vel-se.

Mad-tre eo lakaad ur listennad heñvelsterioù hag adstummoù en dias ag ar pennad vel ma rit. Red eo da beb unan deskiñ an oll gerioù, da lâred eo, ar yezh en he fezh.

Adstummoù evel **dait, daet, argant, diâr, hañval, marse**, h.a. zo rekis mar faot d'un den boud komprenet gant ar Wenedourion. Gwir eo, tud zo na vezont ken chalet a vout komprenet er-maes a Vro-Leon. Diouzh ar savboent-se, nag a dud di-zesk zo e-mesk ar vrezhonegerion desket, sañset.

Daou vis 'zo koulskoude, e chañchas an traoù tammig-ha-tammig. War saderaad eh ae Jakes ar Bambocher ; skoulmañ a rae darempredoù en-dro gant ar re e oa facht oute, da lâred eo, ar peb brassañ eus an dud a anave... Ne voe ket embannet ar c'heloù gant ar re vertuzus koulskoude... Ur sadornwezh ez eas Jakes trema un hent-karr di-zarempred. Eno e oa ur wezenn gêr ; un tamm fissel 'oa gant Jakes en e c'hodell... E blanedenn 'oa, setu... Kavet en deus Jakes ar paour, Jakes an den a netra, kavet en deus ar peoc'h, peoc'h ar vered. Chomet eo Loeisa war e lerc'h ne ra nemed gouelañ d'he fried aet kuit diganti. N'helle ket Jakes padoud gant ar vuhez kén, setu. Ema e intañves, didrous, o skuilhañ dæroù...

N'eo ket bet embannet war ar journal pe vare e oa interamant Jakes ar C'hernewad...

Ra vo skañv an doluar war da relegoù, Jakes Viser...

Fañch an Ameseg

Un draig 'm eus da lâred neozh : arabad kaoud un adstumm «chemel» ewid **chomel, chom** ; «chemel» (chémël) n'eo nemed un distagadur uhel-wenedeg ewid **chomel**. Ne vern penaos, ne vez ket distilhet (chémël). An distagadur-se ne vehe ket komprenet e gwenedeg... endra ma vez komprenet forzh aes **chomel** ha **chom**, vel ma vez distaget a-hend-arall e gwenedeg-isel.

Ra na vo ket re lisidant Kernewis, Leonis ha Tregeris ewid lenn (hag adlenn) ar pennadoù-se hag evel-se peurzeskiñ ar yezh.

Ur lanner gwenedour

Setu amañ, gant un tammig dale, va c'homanant ewid ar bloaz a zeu. Komanantet on da **b/Pobl Vreizh** abaoe ur bloaz ha n'on ket bet dipitet a-lies gant ho kasetenn.

E Paris eo emañ o chom, ha n'em bez ket tu a-lies da glewoud brezhoneg. Ur bannig æer eus ar vro a ro din **Pobl Vreizh**. Pezh a c'hellan lavaroud deoc'h eo : kenderc'hel da vont gant an hent ho peus choaset (da lavaroud eo : ur sossialism ewid Breizh), peogwir, d'am soñj, ne vo ket adsavet Breizh, ha ne vo ket ur vro dieub, nemed gant ar sossialism.

Gant va gwellañ gourc'hemennou breizheg.

A. Jacob, Paris

Klic'het «Pobl Vreizh»

SEC'HOR...

Sec'h kras eo an traoù : pessort Sant pediñ ?

E gwirionez, n'eo ket daet ar sec'hor a-vremañ, diàr ur blanedenn didec'hus. A-c'houde tri blé zo e oa kroget ar c'hlima da chañch. Beb 150 vlé e vez gwelet gwagennadurioù sort-se. Petra zo bet gwraet ged ar gouarnamant ewid gouarn al loened, ar parkoù doc'h ar sec'hor da zoned ? Mann ebed. Gwashoc'h zo mamp : diskaret eo bet ar c'hleuzioù hag ar girzhier en ur fesson diskiant ; en ur mod difur iwe ema bet gwraet ad adlodennañ : pa ra glaw, eh a an dour trema ar mor a-benn kaer...

Pessort politikerezh eo bet heni ar gouarnamant a-zivoud ar labour-douar ? Sklaer eo : brassaad an tachennoù-produiñ, diàr goust re ar labourerion-douar vihan. Chomel a ra ar gouarnamant dinec'h-kàer dirag ar sec'hor, ha n'eo nemed ar labourerion-douar pinwidig, ar re a zo e penn tachennoù bras a c'hell moned da glask dour don e-barzh an douar ewid dourañ o farkoù...

Ged ar sec'hor-mañ e vo bihanaet c'hoazh niver ar beisanted vihan... Ewid roiñ dour da beb unan hrewez e

zoberioù, ema ar gouarnamant e soñj lakaad sevel fonnabl-ha-fonnabl «bardelloù» («barajoù») e-leizh. Mes e-leizh a zouaroù mad da labourad a vez kollet ged ar barajoù, ha, d'al liessañ, ar re-mañ ne servijont nemed da gass dour trema tachennoù touristikel an Arvor...

E Sant-Maloù -'menn 'ma aet bihan tre an dour- eh eus bet kenniget ged lod arsav a gass an dour trema an tachennoù-kampiñ. A-ratozh kàer neusen ema bet diviset roiñ an dour kentoc'h d'an douristed a renk uhel, diàr goust ar re a renk isel...

Pessort Sant pediñ ewid kaoud muioc'h a justiss àr an dour ?

GERIOÙ N'INT KET ANAVEZET EN OLL RANNYEZHOU

daet : deuet ; diàr : diwar ; a-c'houde : vuiañ, peurliesañ ; 'menn' : 'lec'h' ; arsav : abaoe ; tri blé : tri bloaz ; gwl : gant ; paoues, dihan, ehan : a-ratozh-kàer ; gouarn : diwall, gwareziñ ; doc'h : diouzh ; a-zevri kàer, espress-kàer.
mann ebed : netra ; mamp : memes ; trema : war-zu ; a-benn kàer : kerkent ; a-zivoud : diwar-benn, diàr-benn ; cho-ur blanedenn didrec'hus : une fatalité
mel : chom ; moned : mont ; da beb : invincible ; gwagennadur : fluctuation ; unan : da beb heni ; hrewez : herwez ; e adlodennañ : remembrement

zoberioù : e ezommoù ; fonnabl-ha-fonnabl : buan-ha-buan ; d'al liessañ : peur-

GERIOÙ DIAES DA LOD

UL LEVR EWID HO VAKAÑSOÙ!

KEMENT TRA EO RED DEOC'H
GOUD DIWAR-BENN BREIZH,
AR SOTONI, AN ARME!

NEWEZ DEUT
E. MAES
(d'ar 26 a vis even)

KOMANANTIT DA E PEUPLE BRETON

E galleg flour penn-da-benn

B.P. 304 — 29273 BREST CEDEX

Hanw hag hanw-badez

Chomlec'h

A gass e gomanant :

boutin : 20 L (1)

Skoaz : 30 L (1)

Estrenvro : 30 L (1)

Amañ an arc'hant :

dre chekenn-bost (1)

dre vandat-lizher (1)

dre chekenn-vank (1)

C.C.P. RENNES 2365-76

(1) Diverkit ar gerioù na servijont ket

KOMANANTIT DA b/ POBL VREIZH

Ar gelaouenn bolitikel nemeti e brezhoneg penn-da-benn

B.P. 304 — 29273 BREST CEDEX

Hanw hag hanw-badez

Chomlec'h

a gass e gomanant :

boutin : 20 L (1)

Skoaz : 30 L pe ouzhpenn (1)

Estrenvro : 30 L (1)

Amañ an arc'hant :

dre chekenn-bost (1)

dre vandat-lizher (1)

dre chekenn-vank (1)

C.C.P. RENNES 2746-79

(1) Diverkit ar gerioù na servijont ket